

Keziban Amanak

Aydın Adnan Menderes University, kezibanamanak@gmail.com, Aydın-Turkey

DOI	http://dx.doi.org/10.12739/NWSA.2021.16.4.4B0040
ORCID ID	0000-0001-8824-084X
Corresponding Author	Keziban Amanak

EBELİK ÖĞRENCİLERİNİN STRES DÜZEYLERİ VE ETKİLEYEN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER

ÖZ

Bu çalışma ebelik bölümü öğrencilerinin stres düzeyleri ve etkileyen demografik özellikleri incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma analitik ve kesitsel olarak 301 ebelik öğrencisi ile yürütülmüştür. Araştırma verileri; Demografik Bilgi Formu ve Algılanan Stres Ölçeği kullanılarak öğrencilerin öz bildirimlerine dayalı olarak sınıf ortamında toplanmıştır. Araştırma sonucunda; öğrencilerin algıladıkları stres düzeylerinin oldukça yüksek olduğu, öğrencilerin gelir durumları, en uzun süre yaşadıkları yer, aile yapıları ve öğrenim gördükleri bölüme isteyerek gelme durumlarının stres düzeyleri üzerinde etkili olan demografik özellikler olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar ebelik eğitiminin öğrencilerin üzerinde stres oluşturan bir süreç olduğu, ayrıca öğrencilerin ailelerinin ekonomik ve yapısal özelliklerinin stres düzeyleri üzerinde etkili olan etmenler olduğunu göstermesi bakımından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Ebelik, Eğitim, Demografik Özellikler, Öğrenci, Stres

STRESS LEVELS OF MIDWIFERY STUDENTS AND CONTRIBUTED THE FACTORS AFFECTING THE LEVELS

ABSTRACT

This study was conducted to examine the stress levels of midwifery students and the demographic characteristics that affect their stress levels. The research was carried out analytically and cross-sectionally with 301 midwifery students. Research data; It was collected in the classroom environment based on students' self-reports using the Demographic Information Form and the Perceived Stress Scale. As a result of the research; It has been seen that the students' perceived stress levels are quite high, the students' income status, the place where they live for the longest time, their family structure and their willingness to come to the department where they study are demographic characteristics that affect their stress levels. These results are important in that they show that midwifery education is a stressful process on students, and that the economic and structural characteristics of students' families are factors that affect their stress levels.

Keywords: Midwifery, Education, Demographic Characteristics, Student, Stress

How to Cite:

Amanak, K., (2021). Ebelik Öğrencilerinin Stres Düzeyleri ve Etkileyen Demografik Özellikler. Life Sciences, 16(4):38-46. DOI: 10.12739/NWSA.2021.16.4.4B0040.

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Ebelik mesleği insanlık tarihi kadar eski olup bu süreçte sürekli değişmiş ve kendini yenilemiştir. Ebelik eğitiminin amacı özellikle kadın, bebek ve çocuk sağlığının korunması ve geliştirilmesine yönelik bilgi ve beceri kazandırarak istenilen niteliklere sahip ebeler yetiştirmektir [1]. İstenilen nitelikte ebeler yetiştirilebilmesi için ebelik eğitiminde öğrencilerin yaratıcılığını, eleştirel düşünme yeteneklerini ve benlik gelişimlerini en üst düzeye çıkarılması hedeflenmektedir. Bu amaçları gerçekleştirme sürecinde, ebelik öğrencileri eğitimleri boyunca sıklıkla bilinmeyen klinik ortamlarda hastalar, hastaların aileleri, sağlık profesyonelleri gibi birçok insanla karşılaşmaktadır [2, 3 ve 4]. Diğer taraftan ebelik öğrencileri kendilerinden beklenen performans göstermeye çalışırken, bir yandan da okul ve hastane çevresinin yarattığı sorunlarla baş etmek zorunda kalabilmektedir. Başka bir ifade ile öğrenciliğin yanı sıra stresli bir hastane ortamında uygulama yapma, öğretim elemanları ve hastane personelleriyle iletişimde yaşanan zorluklardan kaynaklanan birçok gergin ve adaptasyon gerektiren durumla karşılaşılabilir [3, 5 ve 6].

Bu bilgilere paralel olarak son yıllarda sağlık profesyonellerinin eğitim sürecinde yaşanan stresin ve strese bağlı ortaya çıkan sağlık sorunlarının arttığı belirtilmektedir [2]. Yapılan bir çalışmada sağlık yüksekokulu öğrencilerinin tükenmişlik ve duyarsızlaşma düzeylerinin diğer bölümlerdeki öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirtilmektedir [7]. Ayrıca hemşirelik öğrencileri ile yapılan bazı çalışmalarda, öğrencilerin; öğretim elemanları, doktor, hasta, yorgunluk, psikolojik, sosyal, duygusal, ekonomik ve aile sorunlarından kaynaklanabilecek birçok farklı stresörle karşı karşıya kaldıkları belirtilmektedir [2 ve 8]. Diğer taraftan ebelik mesleği ile benzer bir eğitim sistemine sahip olan hemşirelik öğrencilerinin demografik özelliklerinin, bölümünü isteyerek seçme ve mesleğini sevmeye durumlarının da yaşanan stres üzerinde etkili olduğu belirtilmektedir [2 ve 9]. Bu noktada öğrencilerin stres düzeyleri üzerinde etkili olan demografik özelliklerin belirlenmesi ve bu özelliklerin stres düzeyi üzerindeki negatif etkilerine yönelik koruyucu önlemlerin alınması ile öğrencilerin ruhsal sağlığına olumlu katkı sağlanabileceği düşünülmektedir.

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Ebelik eğitimi, teorik ve klinik olmak üzere birbirini tamamlayan iki bölümden oluşmaktadır. Ebelik eğitiminin klinik bölümü öğrencinin gerçek ortamda uygulayarak öğrenmesini olanak tanımaktadır. Ancak klinik uygulamalarda yeni bir ortama giren öğrenciler, stres yaratan çok sayıda durumla karşılaşabilmektedir. Stres öğrencinin akademik performansını ve mesleki uyumunu olumsuz yönde etkileyen bir faktördür. Düşük düzeyde stres, öğrencilerin yaratıcılığına ve gelişimine katkı sağlarken, stres yoğun olduğunda öğrenme güçlüğü yaşamaya, dikkatte azalmaya, insan ilişkilerinde bozulmaya ve iş veriminde düşmeye neden olmaktadır. Diğer taraftan öğrencinin eğitim hayatının dışında içinde yaşadığı sosyal ve ekonomik ortamı bulunmaktadır. Bu sosyal ve ekonomik ortam içinde öğrenci ayrıca zorlayıcı durumlarla karşı karşıya kalabilmektedir. Başka bir deyişle öğrenci bir yandan kendi sosyal ve ekonomik durumu, bir yandan da okul ve hastane çevresinin yarattığı sorunlarla baş etmek zorunda kalabilmektedir [5, 10, 11 ve 12]. Yapılan literatür taramasında ebelik eğitime benzer bir eğitim sistemine sahip hemşirelik öğrencilerinin demografik özelliklerinin yaşanan stres üzerinde etkili olduğu bildirilmektedir [2 ve 9]. Bu noktadan hareket edilerek

yapılan incelemede; ebelik öğrencilerinin stres düzeyleri ve etkileyen demografik özelliklerini özel olarak inceleyen herhangi bir çalışmaya ulaşılammıştır. Dolayısıyla bu çalışma ebelik bölümü öğrencilerinin stres düzeyleri ve stres düzeylerini etkileyen demografik özellikleri incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma soruları ise;

- Ebelik bölümü öğrencilerinin stres düzeyleri nasıldır?
- Ebelik bölümü öğrencilerinin stres düzeylerini etkileyen demografik özellikler nelerdir?

3. GEREÇ VE YÖNTEM (MATERIALS AND METHODS)

Analitik ve kesitsel tipte planlanan çalışma, bir kamu üniversitesinde öğrenim gören 301 ebelik öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiş olup, araştırmaya katılmaya istekli olan ve tanı almış herhangi bir psikolojik rahatsızlığı olmayan tüm öğrenciler araştırmaya dahil edilmiştir.

3.1. Veri Toplama Araçları (Data Collection Tools)

Araştırma verileri; Demografik Bilgi Formu ve Algılanan Stres Ölçeği (ASÖ) kullanılarak öğrencilerin öz bildirimlerine dayalı olarak toplanmıştır.

3.1.1. Demografik Bilgi Formu (Demographic Information Form)

Bu form ilgili literatür doğrultusunda araştırmacı tarafından oluşturulmuş olup, öğrencilerin demografik özelliklerini ve ebelik bölümüne isteyerek gelme durumlarını belirleyen 7 sorudan oluşmaktadır [3, 5, 9 ve 13].

3.1.2. Algılanan Stres Ölçeği (ASÖ) (Perceived Stress Scale-PSS)

Ölçek 1983 yılında Cohen, Kamarck ve Mermelstein tarafından 1983 geliştirilmiştir [14]. ASÖ bireyin karşılaştığı olayları ne kadar stresli algıladığını göstermektedir. Toplam 14 maddeden oluşan 5'li likert tipe sahip bir ölçektir. ASÖ'nin Türkçe'ye uyarlamasını, geçerlilik ve güvenilirliğini Eskin ve arkadaşları 2013 yılında yapmıştır. Ölçeğin puanları 0 ile 56 arasında değişirken yüksek puan kişinin stres algısının fazlalığına işaret etmektedir. Türkçe ölçeğin iç tutarlık katsayısı 0.84; test-tekrar-test güvenilirlik katsayısı ise 0.87 olarak hesaplanmıştır [15]. Bu çalışmada ölçeğin güvenilirlik katsayısı 0.79 olarak hesaplanmıştır.

3.2. Veri Toplama Yöntemi (Data Collection Method)

Araştırma verileri araştırmacı tarafından sınıf ortamında toplanmıştır. Veri toplama öncesinde; öğrencilere çalışmanın amacı, anketi ve ölçeği doldurma süresi, çalışmaya katılmanın gönüllülük esasına dayandığı, katılımlarını herhangi bir noktada sonlandırabilecekleri, verdikleri bilgilerin araştırma dışında kullanılmayacağı hakkında bilgi verilmiştir. Soruları yanıtladıktan sonra çalışmaya katılımları konusunda onamları alınmıştır. Öğrencilerin veri toplama araçlarını doldurmaları yaklaşık olarak 15 dakika sürmüştür.

3.3. Verilerin Analizi ve Değerlendirilmesi (Analysis and Evaluation of Data)

Verilerin değerlendirilmesi SPSS 20.0 programı ile yapılmıştır. Verilerin dağılımlarının normal olup olmadığı Shewkness Kurtosis değerleri ile kontrol edilmiştir. Öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri tanımlayıcı istatistikler, stres düzeyleri aritmetik ortalama ve standart sapma ile verilmiştir. Öğrencilerin

demografik özellikleri ile ASÖ puan ortalamaları arasındaki ilişki t testi ve Varyans Analizi (ANOVA) ile değerlendirilmiştir. Ayrıca çalışmada kullanılan ölçeğin (ASÖ) Cronbach alfa değeri hesaplanmıştır.

4. BULGULAR (FINDINGS)

Araştırmada yer alan öğrencilerin %52.8'i 20 yaş ve üzeri olarak saptanmıştır (Ort±SS: 21.95±3.33). Ayrıca öğrencilerin %26.5'i birinci sınıf, %86.5'inin geliri giderine denk, %82.0'ı yurttan kalmakta, %65.2'si şu ana kadar en uzun süre ilçe ya da köyde yaşamını sürdürmüş, %78.6'sı çekirdek aile tipinde, %40.3'ü iki kardeşe sahip ve %79.8'i ebelik bölümüne kendi isteği ile gelmiştir (Tablo 1).

Tablo 1'de öğrencilerin demografik özellikleri ile algılanan stres ölçeği (ASÖ) puan ortalamalarının karşılaştırılması verilmiştir. Tablo incelendiğinde; tüm öğrencilerin ASÖ puan ortalamalarının 42.03±4.92 olduğu görülmektedir. Ayrıca 20 yaş ve altında yer alan öğrencilerin ASÖ puan ortalamalarının 41.21±6.70, 20 yaş ve üzerinde olan öğrencilerin 40.25±6.51 olduğu ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlılık taşımadığı görülmüştür (t=1.324; p=0.254).

Araştırma kapsamında yer alan öğrencilerin ASÖ puan ortalamalarının sınıf seviyesine paralel olarak azaldığı (birinci sınıf: 43.02±5.12, ikinci sınıf: 42.35±5.01, üçüncü sınıf: 41.62±4.98, dördüncü sınıf: 41.11±4.56), ancak bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür (F=1.916; p=0.314). Diğer taraftan gelir düzeyi düşük olan öğrencilerin ASÖ puan ortalaması (44.25±5.58), gelir gidere denk olan öğrencilere (41.69±4.25) göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olarak bulunmuştur (t=2.050, p=0.046), (Tablo 1).

Araştırmada, ailesiyle birlikte yaşayan öğrencilerin ASÖ puan ortalaması 43.56±6.74, arkadaşlarıyla birlikte yaşayan öğrencilerin 42.69±3.69 ve yurttan yaşayan öğrencilerin 42.54±3.21 olarak bulunmuştur. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, yaşanan yer açısından öğrencilerin ASÖ puan ortalamaları arasında anlamlı fark saptanmamıştır (F=1.185; p=0.384). Diğer taraftan ilde yaşayan öğrencilerin ASÖ puan ortalaması (43.11±4.36), ilçe ya da köyde yaşayan öğrencilere (40.84±2.71) göre (t=3.123, p=0.056); geniş aile yapısına sahip öğrencilerin ise (43.36±5.23), çekirdek aile yapısına sahip öğrencilere (40.13±4.56) göre istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek olarak saptanmıştır (t=2.753 p=0.084), (Tablo 1).

Tablo 1'de öğrencilerin demografik özellikleri ile algılanan stres ölçeği (ASÖ) puan ortalamalarının karşılaştırılması görülmektedir. Tablo incelendiğinde; Araştırmada hiç kardeşi olmayan öğrencilerin ASÖ puan ortalaması 41.12±4.25, bir kardeşi olan öğrencilerin ASÖ puan ortalaması 42.14±6.01, iki kardeşi olan öğrencilerin ASÖ puan ortalaması 40.95±5.74, üç ve üstü kardeşe sahip olan öğrencilerin ASÖ puan ortalaması 41.27±4.71 olarak bulunmuştur. Kardeş sayılarına göre öğrencilerin ASÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır (F=0.741; p=0.623). Diğer taraftan ebelik bölümüne isteği dışında gelen öğrencilerin ASÖ puan ortalaması (43.94±5.86), bölüme isteyerek gelen öğrencilere (40.99±3.12) göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde yüksek olarak bulunmuştur (t=0.841; p=0.050), (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilerin demografik özellikleri ile algılanan stres ölçeği (ASÖ) puan ortalamalarının karşılaştırılması (n=301)
(Table 1. Comparison of the mean scores of the perceived stress scale (PSS) and the demographic characteristics of the students (n=301))

Özellikler	n (%)	ASÖ Ort±SS	t/F/p
Yaş			
20 yaş ve altı	142 (47.2)	41.21±6.70	1.324/0.254
20 yaş üzeri	159 (52.8)	40.25±6.51	
Sınıf			
Bir	79 (26.5)	43.02±5.12	1.916/0.314
İki	73 (24.2)	42.35±5.01	
Üç	71 (23.5)	41.62±4.98	
Dört	78 (25.8)	41.11±4.56	
Gelir			
Gelir giderden düşük	41 (13.5)	44.25±5.58	2.050/0.046*
Gelir gidere denk	260 (86.5)	41.69±4.25	
Yaşanılan yer			
Aile ile	24 (48.0)	43.56±6.74	1.185/0.384
Arkadaşı ile	30 (10.0)	42.69±3.69	
Yurtta	247 (82.0)	42.54±3.21	
En uzun yaşanılan yer			
İl	105 (34.8)	43.11±4.36	3.123/0.056*
İlçe/Köy	196 (65.2)	40.84±2.71	
Aile yapısı			
Çekirdek	237 (78.6)	40.13±4.56	2.753/0.084*
Geniş	64 (21.4)	43.36±5.23	
Kardeş sayısı			
Yok	12 (24.1)	41.12±4.25	0.741/0.623
Bir	113 (37.4)	42.14±6.01	
İki	121 (40.3)	40.95±5.74	
Üç ve üstü	55 (18.2)	41.27±4.71	
Bölüme isteyerek gelme			
Evet	240 (79.8)	40.99±3.12	0.841/0.050*
Hayır	61 (20.2)	43.94±5.86	
Özellikler		Ort±SS	
Yaş		21.95±3.33	
ASÖ		42.03±4.92	
n: Sayı	SS: Standart Sapma	F: Varyans Analizi	
%: Yüzde	ASÖ: Algılanan Stres Ölçeği	Ort: Ortalama	
*p<0.05	t: t testi		

5. TARTIŞMA (DISCUSSION)

Ebelik bölümü öğrencilerinin stres düzeyleri ve stres düzeylerini etkileyen demografik özellikleri incelemek amacıyla analitik ve kesitsel tipte yapılan bu çalışmada; öğrencilerin algıladıkları stres düzeylerinin oldukça yüksek olduğu, öğrencilerin gelir durumları, en uzun süre yaşadıkları yer, aile yapıları ve eğitim gördükleri bölüme isteyerek gelme durumlarının stres düzeyleri üzerinde etkili olan demografik özellikler olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar, ebelik eğitiminin öğrencilerin üzerinde stres oluşturan bir süreç olduğu, ayrıca öğrencilerin ailelerinin ekonomik ve yapısal özelliklerinin stres düzeyleri üzerinde etkili olan etmenler olduğunu göstermesi bakımından önemlidir.

Araştırmada ebelik öğrencilerinin algıladıkları stres düzeylerinin oldukça yüksek olduğu ancak sınıflar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Bu sonuçlar ebelik eğitiminin genel anlamda stresli bir süreç olduğu ve stres düzeyinin belirli bir sınıfta yoğunluk göstermediğine vurgu yapmaktadır. Oysaki stres çoğu zaman bireysel bütünlüğü zorlayıcı, ilişkilerden uzaklaştıran, kişinin üretkenliğini düşüren ve hayattan aldığı zevki negatif yönde etkileyen bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır [16 ve 17]. Ayrıca eğitim sürecinde yaşanan yoğun stresin,

öğrencinin başarısını olumsuz yönde etkilediği bildirilmektedir [18 ve 19]. Dolayısıyla öğrencilerin hem normal yaşantısına hem de eğitim yaşantısına birçok yönden olumsuz etkisi bulunan stres kavramının ayrıntılı olarak incelenmesi gerekmektedir. Ebelik öğrencilerinin stres düzeylerinin ve stres düzeyi üzerinde etkili olan demografik özelliklerin belirlenmesi ve gerekli koruyucu önlemlerin alınması ile sağlık profesyonelliğine aday olan ebelik öğrencilerinin emosyonel durumlarına olumlu katkı sağlanabileceği düşünülmektedir. Dolayısıyla bu sonuçlar, konuya ilişkin iyi planlanmış çalışmalara ihtiyaç olduğuna dikkat çekmektedir.

Araştırmada ulaşılan diğer önemli bir bulgu; gelir durumu düşük olan öğrencilerin stres düzeylerinin geliri giderine denk olan öğrencilere göre istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek olarak bulunmasıdır. Araştırma sonucu, literatürde yer alan çalışma sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Şöyle ki; Turan ve ark (2019)'nın hemşirelik öğrencileri ile yaptıkları çalışmada, bu çalışmanın sonuçlarına benzer şekilde, gelir durumu kötü olan öğrencilerin stres düzeylerinin daha yüksek olduğu bildirilmiştir [20]. Benzer şekilde Özden Çetin (2010), yüksekokul öğrencileri ile yaptıkları çalışmada, algılanan stres düzeyinin gelir düzeyi düşük olan öğrencilerde daha yüksek olarak belirlemişlerdir [21]. Bir başka çalışmada da gelir düzeyi düşük olan öğrencilerin diğer öğrencilere göre stres puanlarının anlamlı derecede yüksek olduğu bildirilmiştir [22]. Şenocak (2016)'ın çalışmasında da, hemşirelik öğrencilerinde geliri giderine denk/fazla olan öğrencilerin stres puanlarının geliri giderinden az olanlardan anlamlı düzeyde düşük olduğu bildirilmiştir [23]. Mevcut çalışmalar incelendiğinde çalışmaların farklı örneklem gruplarıyla yapıldığı ancak ebelik öğrencileri ile yapılmış bir çalışma sonucuna ulaşamadığı görülmektedir. Bu sonuç gelir durumu ile algılanan stres düzeyi ilişkisinin ebelik öğrencilerinde de incelenmesi gerekliliğini göstermektedir.

Araştırmada uzun süre ilde yaşayan öğrencilerin ilçe ve köyde yaşayan öğrencilere göre stres düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek olduğu görülmüştür. İlgili literatür incelendiğinde konuya ilişkin farklı sonuçların olduğu görülmektedir. Şenocak (2016)'ın çalışması bu çalışmanın sonucuna benzer şekilde büyükşehirde yaşayan öğrencilerin algıladıkları stres düzeylerinin daha yüksek olduğunu belirtirken [23], Gürel ve ark (2015)'ı, üniversitede öğrenim gören öğrencilerin yaşadıkları yer ile algıladıkları stres düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmadığını belirtmektedir [24]. Mevcut durumda, ebelik öğrencileri ile yapılmış herhangi bir çalışmaya ulaşamaması, ulaşılan çalışmaların farklı bölümlerde öğrenim gören öğrenciler ile yapılmış olması nedeniyle konu hakkında net bir sonuca ulaşmak mümkün olmamıştır. Dolayısıyla ebelik öğrencilerinde konu hakkında yapılmış çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Araştırmada, geniş aile yapısına sahip öğrencilerin stres düzeyleri çekirdek aile yapısına sahip olan öğrencilere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olarak saptanmıştır. Yapılan literatür taramasında ulaşılan çalışmalar bu çalışmanın sonucu ile paralellik göstermemektedir [23 ve 24]. Bu sonuç, literatürde ulaşılan çalışmalar ile bu çalışmanın yapılmış tarihi arasında zaman farkı olması ve bu fark nedeniyle insanların yaşam tarzında değişiklikler olmuş olabileceğidir. Şöyle ki; son yıllarda insanların gelişen teknolojiye bağlı olarak daha fazla bireysel yaşamayı tercih etmesi, geniş aile yapısındaki kalabalığın bireysel yaşama noktasında çeşitli engeller oluşturması ve bu durumun insanların stres algılarını artırabileceği düşüncesi ile açıklanabilir.

Araştırmada, ebelik bölümüne isteği dışında gelen öğrencilerin algılanan stres düzeylerinin bölüme isteyerek gelen öğrencilere göre istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek olduğu görülmüştür. Şenocak (2016)'ın çalışmasında bu çalışmanın sonucundan farklı olarak hemşirelik bölümünü isteyerek tercih etme durumlarına göre öğrencilerin algıladıkları stres puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı belirtilmektedir [23]. Ancak bu konudaki ulaşılan makale sayısının sınırlı olması ve ebelik öğrencileri ile yapılmış herhangi bir çalışmaya ulaşılamaması konu hakkında daha fazla çalışmaya ihtiyaç olduğunu düşündürmektedir. Diğer taraftan bu araştırmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Araştırmanın veri toplama araçları öğrenciler tarafından öz bildirim yöntemi ile doldurulmuştur. Dolayısıyla araştırmanın veri toplama formlarının doldurulması profesyonel kişiler tarafından gözlemlenen sonuçlar kadar güvenilir olmayabilir. Ayrıca çalışmanın sadece bir yerde yapılmış olması çalışma sonuçlarının genellenebilirliğini etkileyip, yalnızca çalışmanın evrenini yansıtmaktadır.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER (CONCLUSION AND RECOMMENDATIONS)

Ebelik öğrencilerinin stres düzeyleri ve stres düzeyini etkileyen demografik özelliklerin incelenmesi amacıyla yürütülen bu araştırmada; öğrencilerin algıladıkları stres düzeylerinin oldukça yüksek olduğu, öğrencilerin gelir durumları, en uzun süre yaşadıkları yer, aile yapıları ve bölüme isteyerek gelme durumlarının stres düzeyleri üzerinde etkili olan demografik değişkenler olduğu görülmüştür. Bu sonuçlara dayalı olarak potansiyel risk grubu olan ebelik öğrencilerinin algılanan stres düzeylerinin üniversitedeki eğitim hayatlarının başında tespit edilmesi, düzenli aralıklarla bu kontrollerin yinelenmesi ve ihtiyacı olan öğrencilerin destek almaları için ilgili birimlere yönlendirilmesi, ebelik eğitimi içerisine konuya yönelik seçmeli derslerin eklenmesi, öğrencilere stresle başa çıkma yolları konusunda eğitimler düzenlenmesi ve konunun farklı araştırma yöntemleri ile tekrar incelenmesi önerilmektedir.

ÇIKAR ÇATIŞMASI (CONFLICT OF INTEREST)

Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

FİNANSAL AÇIKLAMA (FINANCIAL DISCLOSURE)

Yazar bu çalışmada finansal destek almadıklarını beyan eder.

ETİK KOMİTE ONAYI (ETHICAL COMMITTEE APPROVAL)

Araştırmada Helsinki Deklerasyonu Prensipleri'ne uygun hareket edilmiş ve araştırmanın yapılabilmesi için etik kurul onayı ile araştırmanın yapıldığı kurumdan yazılı izin alınmıştır. Ayrıca öğrencilerin araştırmaya katılımları konusunda gönüllülük esasına dayalı olarak çalışma yürütülmüştür.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

- [1] Yılmaz, S.D. ve Aksoy, Y.E., (2018). Ebelik eğitiminin dünyadaki durumu. Ebelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi, 1(1):26-31.
- [2] Demiray, A., Kızıltepe, S.K., Açıl, A. ve İlaslan, N., (2021). Hemşirelik öğrencilerinin stres kaynaklarının belirlenmesi. Journal of Education and Research in Nursing, 18(1):10-17.
- [3] Şen, E., Amanak, K., Akgün, E. ve Karagöz, D., (2014). Ebelik öğrencilerinin kontrol odağı ve problem çözme beceri düzeyleri arasındaki ilişki. Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi, 3(2):94-101.

- [4] Zhou, N. and Lu, H., (2018). A review and comparison of midwifery management and education in five representative countries. *International Journal of Nursing Sciences*, 5(1):10-4.
- [5] Kartal, Y.A. ve Yazıcı, S., (2017). Ebelik öğrencilerinin ilk klinik deneyim başlangıcı ve sonunda anksiyete ve stres düzeylerinin belirlenmesi. *Sağlık Bilimleri ve Mesleki Dergisi*, 4(3):190-195.
- [6] Riesco, M.L.G. and Tsunehiro, M.A., (2002). Midwifery and nurse-midwifery education: old problems or new possibilities? (Formação profissional de obstetrias e enfermeiras obstétricas: velhos problemas ou novas possibilidades?). *Revista Estudos Feministas*, 10:449-59.
- [7] Gündüz, B., Çapri, B. ve Gökçakan, Z., (2012). Üniversite öğrencilerinin tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19:38-55.
- [8] Mohammed, Q., (2016). Academic Related Stress and Responses of Nursing College Students in Baghdad Uni. *JNHS*, 5(2):63-69.
- [9] Arabacı, L.B., Korhan, E.A., Tokem, Y. ve Torun, R., (2015). Hemşirelik birinci sınıf öğrencilerinin ilk klinik deneyim öncesi-sırası ve sonrası anksiyete ve stres düzeyleri ve etkileyen faktörler. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 1-16.
- [10] Jimenez, C., Navia-Osorio, P. and Vacas Diaz, C., (2010). Stress and health in novice and experienced nursing students. *Journal of Advanced Nursing*, 66(2):442-455.
- [11] Lee, J. and Graham, A.V., (2001). Evaluation of a wellness elective. *Medical Education*, 35:652-659.
- [12] Şendir, M. ve Acaroğlu, R., (2008). Reliability and validity of Turkish version of clinical stress questionnaire. *Nurs Educ Today*, 28(6):737-43.
- [13] Dikmen, Y., Denat, Y., Başaran, H. ve Filiz, N.Y., (2016). Hemşirelik öğrencilerinin öz etkililik-yeterlik düzeylerinin incelenmesi. *Çağdaş Tıp Dergisi*, 6(3):206-213.
- [14] Cohen, S., Kamarck, T., and Mermelstein, R.A., (1983). Global measure of perceived stress. *Journal of Health and Social Behavior*, 24:385-396.
- [15] Eskin, M., Harlak, H., Demirkıran, F. ve Dereboy, Ç., (2013). Algılanan stres ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: güvenilirlik ve geçerlik analizi. *Yeni Symposium Journal*, 51(3):132-140.
- [16] Demirci, N., Engin, A.O., Bakay, İ. ve Yakut, Ö., (2013). Stres ve stresi ortaya çıkaran durumların öğrenci üzerindeki etkisi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(3):288-296.
- [17] Kara, D., (2009). Eğitim öğretim yaşantısında stres yaratan faktörler ve aile özelliklerine göre öğrencilerin stresle başa çıkma davranışlarının incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22:254-263.
- [18] Evgin, D. ve Çalışkan, Z., (2017). Sağlık yüksekokulu hemşirelik bölümü öğrencilerinin klinik uygulama öncesi kaygı düzeyleri ve stresle başa çıkma tarzları. *SDÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 8(3):22-28.
- [19] Karaca, A., Yıldırım, N., Ankaralı, H., Açıköz, F. ve Akkuş, D., (2017). Hemşirelik öğrencilerinin algılanan klinik stress düzeyi, stress cevapları ve başatma davranışları. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 8(1):32-39.
- [20] Turan, N., Durgun, H., Kaya, H., Ertaş, G. ve Kuvan, D., (2019). Hemşirelik öğrencilerinin stres durumları ile bilişsel esneklik düzeyleri arasındaki ilişki. *JAREN*, 5(1):59-66.
- [21] Özden, Ç.E., (2010). Polis meslek yüksekokulu öğrencilerinde algılanan stres düzeyi ile stresle başa çıkma stilleri

-
- arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- [22] Durak, B.A. ve Atay, K.A., (2014). Üniversite öğrencilerinde stres faktörleri: kişilerarası ilişki tarzları ve problem çözme becerileri açısından bir değerlendirme. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 29(2):69-80.
- [23] Şenocak, S.Ü., (2016). Hemşirelik öğrencilerinde algılanan stres, algılanan sosyal destek, öznel iyi oluş ve ilişkili faktörler. Yüksek Lisans Tezi. Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- [24] Gürel, S., Demir, Ö., Adaklı, O. ve Balcı, M., (2015). Öğrencilerin stres algıları üzerine bir araştırma. Elektronik Mesleki Gelişim ve Araştırma Dergisi, Özel Sayı, 133-145.